

ALBIRAMENT DE CETACIS EN AIGÜES DE LES ILLES BALEARS A 2018

María José VERA VILLALONGA¹ i Carlos LÓPEZ-JURADO²

RESUM.- Albirament de cetacis en aigües de les Illes Balears a 2018. Es presenten els albiramaments i avaraments de cetacis en aigües de les Balears. De 9 mamífers marins que se poden veure a les illes es presenten dades de 7 espècies: Dofí mular *Tursiops truncatus*, Dofí comú *Delphinus delphis*, Dofí llistat *Stenella coeruleoalba*, Cap d'olla comú *Globicephala melas*, Catxalot *Physeter macrocephalus*, Zífid de Cuvier *Ziphius cavirostris* i Rorqual comú *Baleanoptera physalus*.

SUMMARY.- Sightings of cetaceans in Balearic waters are presented. Of the 9 cetaceans that can be observed, data of 7 species is presented: Bottle-nosed Dolphin *Tursiops truncatus*, Short-beaked Common Dolphin *Delphinus delphis*, Striped Dolphin *Stenella coeruleoalba*, Long-finned Pilot Whale *Globicephala melas*, Sperm Whale *Physeter macrocephalus*, Cuvier's Beaked Whale *Ziphius cavirostris* and Fin Whale *Baleanoptera physalus*.

¹ mariajose1119@hotmail.com

² carlesljm@gmail.com

A continuació es fa un recull de dades d'observació de cetacis en aigües de les Balears durant 2018. La majoria dels encontres són accidentals, obtinguts des de la costa per observadors particulars o durant el seguiment que realitza el GOB en el seu projecte "Red de observación de Aves y Mamíferos marinos" (RAMM), també s'inclouen els avaraments cedits per la Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca del Govern de les Illes Balears.

Sense la pretensió que sigui un estudi científic, ja que no s'ha protocol·litzat la recollida de dades i tampoc s'ha fet de forma contínua, es vol mostrar la presència d'aquests mamífers en les nostres aigües. Amb l'objectiu de fomentar la conservació d'aquests animals ja s'ha posat en marxa la recollida de

dades de manera estandarditzada. La RAMM és una xarxa d'observació d'aus i mamífers marins que té com a objectiu coordinar els estudis per al coneixement i per a la conservació de les espècies d'aus i de mamífers marins al llarg de les costes espanyoles i portugueses.

En les aigües marítimes sotmeses a la jurisdicció espanyola, viuen vint-i-set espècies de cetacis, de les quals més de la meitat estan amenaçades. A l'actualitat, l'observació de cetacis en el seu medi natural constitueix una activitat turística, econòmica, científica i recreativa d'exceptional importància. Per això es fa necessària una normativa bàsica que reguli una conducta adequada i respectuosa amb aquests animals: el Reial Decret 1727/2007, de 21 de desembre, pel qual s'estableixen les mesures

de protecció dels cetacis. (<https://www.boe.es/boe/dias/2008/01/12/pdfs/A02292-02296.pdf>).

Vegeu l'annex.

La recopilació de dades per a l'AOB, s'ha fet seguint aquesta normativa, que té com a objecte establir les mesures de protecció dels cetacis per contribuir a garantir-ne la supervivència i l'estat de conservació favorable.

PRESENTACIÓ DE REGISTRES

A les Balears es poden observar 9 espècies de cetacis, són les següents:

Nom popular	Nom científic
Dofí mular	<i>Tursiops truncatus</i>
Dofí comú	<i>Delphinus delphis</i>
Dofí llistat	<i>Stenella coeruleoalba</i>
Cap d'olla gris	<i>Grampus griseus</i>
Cap d'olla comú	<i>Globicephala melas</i>
Catxalot	<i>Physeter macrocephalus</i>
Zífid de Cuvier	<i>Ziphius cavirostris</i>
Orca	<i>Orcinus orca</i>
Rorqual comú	<i>Baleanoptera physalus</i>

De cada espècie se presenten els registres amb els següents punts:

Nom popular seguit del nom científic.

Estatus amb el qual es coneix a les Illes Balears

Els albiraments i avaraments s'ordenen per illa; localitat; nombre de cetacis; edat i sexe, adults i joves, si es coneixen; també si es disposa de fotografies, vídeo o gravació; data/es; observador/s, en

general no més de quatre.

Per l'estatus a les Balears, s'empren els següents conceptes:

Resident: espècie que hi és present tot l'any

Sedentari: individu que roman tot l'any en el mateix lloc.

Ocasional: espècie que pot aparèixer de tant en tant.

En les espècies en què la població ha pogut ser quantificada, s'indiquen a més el següents paràmetres:

Abundant: 1 animal/3 km²

Moderat: 1 animal/5 km²

Escàs: 1 animal/8 km²

Rar: 1 animal/ 100 km²

AVARAMENTS

Els avaraments són una font important d'informació. Aquestes dades permeten veure que la biodiversitat d'espècies és major de la que es pot observar. Es presenten els 26 avaraments de cetacis, corresponents a cinc espècies, a les Illes Balears durant el 2018, en què es varen identificar aquestes espècies:

Dofí mular (9 exemplars)

Dofí llistat (11 ex.)

Cap d'olla comú (2 ex.)

Catxalot (1 ex.)

Zífid de Cuvier (1 ex.)

i dos cetacis sense identificar.

Dades cedides per la Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca del Govern de les Illes Balears (CMAAP).

LLISTA SISTEMÀTICA D'ALBIRAMENTS A 2018

Dofí mular

Tursiops truncatus

Estatus: Resident, sedentari moderat. Present en tota la línia de costa del Mediterrani. Major presència en la plataforma continental de les Balears.

Baleares: Hem rebut 46 registres dels quals presentem el més destacats agrupats per zones/localitats. A la tabla figuren el màxims de cada mes i zona:

Mallorca: Illa de Dragonera-Cap de Formentor:

Illa de Dragonera, Andratx. 1 adult i 1 immadur el 31-I, hi ha vídeo (Pere Vicens). 2 ex. a una milla nàutica del far de Tramuntana el 7-IV (Miguel McMin).

Port des Canonge, Banyalbufar. Màxims d'exemplars els dies, 5-V (1 + 1 ex.), 1-VI (grup 4 ex.), 4-VIII (grup 2 + 1 ex.), i 6-X (grup 2 ex. i 1 ex.) (RAMM).

Cala Castell, Pollença. Exemplar nonat localitzat a la deriva possiblement mort per particulars el 8-VIII (CMAAP).

Coll de la Creueta, Pollença. Des del mirador, 4 ex. el 9-III (Daniel Hinckley).

Cap de Formentor-Cap Vermell:

Badia de Pollença. 4 ex. a prop de l'illa de Formentor (Pollença), el 24-I, hi ha foto (Pere Tomás).

Cap Vermell-Cap de ses Salines:

Son Servera. Avarat un exemplar mort a la platja de cala Millor el 2-II.

Sant Llorenç. Avarat un nonat mort, s'observa el cordó umbilical, a sa Coma el 23-VI (CMAAP).

Portocolom, Felanitx. Màxims mensuals, els dies:

31-I amb 6 ex. cap al N (Mabel Gutiérrez),

3-II amb 7-9 ex. pescant no molt lluny de la costa (RAMM),

12-III amb 3 adults i 1 immadur pescant devora una balsa de virot gros, hi ha foto (Mabel Gutiérrez),

20-V amb 4 adults i 2 immadurs (Mika Palmer),

9-VI amb **12** ex. (11 adults i 1 immadur) a menys d'una milla de la costa, hi ha foto (Mabel Gutiérrez).

Cala Serena, Felanitx. Màxims mensuals, els dies (Mirella Zeeders):

21-I amb 6 ex. (grup de 4 al W, 1 al NE, 1 present a la zona durant 1 hora)

16-II amb 10 ex. cap al SE.

16-III amb un grup de 5 adults i 1 immadur, cap el SE, hi ha foto.

19-IX amb 4 exemplars, un cap el SE i tres cap el SW.

4-XII amb 3 exemplars nadant cap al N, molt a prop de la costa, hi ha foto.

Cala Egos, Santanyí. 2 ex. a prop de la costa, cap al SO, el 20-V (Mirella Zeeders).

Cap de ses Salines-Illa des Pantaleu:

Colònia de Sant Jordi, ses Salines. Femella amb la coa seccionada surant a la deriva el 7-VIII (CMAAP).

Cap de Cala Figuera, Calvià. Màxims mensuals, els dies:

15-IV amb 1 ex. cap al W (RAMM).

Dofí mular *Tursiops truncatus* (Bottle-nosed dolphin), coll de la Creueta, Pollença, 9 de març de 2018. Autor: Daniel Hinkcley.

6-V amb 3 ex. un d'ells pescant a 20 m de la costa (RAMM).

7-VII amb 3 ex. cap al E (RAMM).

3-XI amb 2 ex. cap el E (RAMM).

8-XII amb 4 ex. cap el E (RAMM).

Exemplar mort a la deriva al freu de Cabrera el 15-V (CMAAP).

Cabrera: Màxims mensuals i dades d'interès, els dies: 24-II amb 5 ex. acompanyant un veler al freu amb l'illa de Conillera (Pere Vicens).

27-IV amb 3 ex. al freu amb Mallorca, hi ha video (Maria Vera).

I el 30-IV dos exemplars pescant dins el port (Pere Vicens).

6-V amb 6 ex. a prop de la barca turística (Pere Vicens).

Menorca: 2 exemplars avarats morts durant 2018 (CMAAP): exemplar en

Balears Zones: ↓	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Dragonera-Cap Formentor	2	4	-	2	2	4	-	4	-	3	-	-
Cap Formentor-Cap Vermell	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cap Vermell-Cap Salines	6	11	6	-	6	13	-	-	4	-	-	3
Cap Salines-Pantaleu	-	-	-	1	4	-	3	-	-	-	2	4
Cabrera	-	5	-	3	6	1	-	-	-	-	-	-
Menorca	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Eivissa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1

estat de descomposició a la platja de Son Bou el 22-III; i exemplar entre cala Biniancolla i cala Torrent (Sant Lluís) el 31-V.
Eivissa: 2 exemplars avarats morts durant 2018 (CMAAP): un mascle al caló des Moro, Sant Antoni el 25-XI; una femella a ses Fontanelles, Sant Josep el 14-XII.

Dofí comú *Delphinus delphis*

Status: Sedentari escàs.

Formentera: navegants francesos varen veure un grup de **500** ex. en el trajecte entre Alger (Algèria) i Formentera l'11-V (Pere Vicens).

Dofí llistat *Stenella coeruleoaba*

Status: Sedentari abundant. En el Mediterrani és el cetaci més abundant, tant en la conca Oriental com en l'Occidental. Molt abundant a la zona nord de les Balears.

Mallorca: 3 exemplars avarats morts durant el 2018 (CMAAP): localitzat exemplar mascle agonitzant a la Colònia de San Pere (Artà) el 12-I; femella amb cicatrius de interacció social i frecs en roques, amb abundants paràsits externs, a sa Cova Verda de Son Verí (Llucmajor) el 15-I; i femella al Port de Palma, a tres metres de profunditat a la escullera, el 23-I.

Menorca: 2 exemplars avarats morts durant el 2018 (CMAAP): localitzat exemplar en descomposició en cala en Calderer (es Mercadal) el 30-IV; i femella morta recentment amb fractura de les mandíbules a la platja de Son Bou (Alaior) el 16-VII.

Eivissa: 6 exemplars avarats morts durant el 2018 (CMAAP): localitzada femella a la punta de Xinxo a cala Bou, Sant Josep el 12-I; femella agonitzant a la platja de ses Boques als Cubells, Sant Josep el 20-I; exemplar mort recentment a cala Bou, Sant Josep el 21-I; femella amb ferides a les mandíbules a la platja den Bossa, Sant Josep el 28-I; a cala Vedella, Sant Josep el 7-III; i una femella a es Codolar, Sant Josep el 14-XII.

2018	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Mallorca	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Menorca	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Eivissa	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1

Cap d'olla gris *Grampus griseus*

Estatus: Sedentari escàs.

Cap registre rebut a 2018.

Cap d'olla comú *Globicephala melas*

Estatus: Sedentari rar

Cabrera: avarat un exemplar en descomposició el 16-VI (CMAAP).

Formentera: avarat un exemplar mort a la platja des Caló el 3-II (CMAAP).

Catxalot*Physeter macrocephalus**Status:* Sedentari moderat.*Mallorca:* localitzada femella morta surant a deriva a la badia de Pollença el 14-I, posteriorment va ser transportada a l'abocador de Son Reus per a la seva incineració (CMAAP).*Cabrera:* vist 1 ex. a 4 milles nàutiques de la bocana del port de Cabrera el 26-IV (GORA).*Menorca:* Un grup a la costa sud de l'illa, el 5-VII, hi ha vídeo (Alberto Gil / D de M).**Zífid de Cuvier***Ziphius cavirostris**Status:* Sedentari moderat.*Menorca:* avarat mascle en descomposició moderada y depredat por taurons a es Murtar, Maó el 18-IV (CMAAP).**Orca***Orcinus orca**Estatus:* Ocasional. Els albiraments d'aquesta espècie estan repartits per tota la conca del Mediterrani.
Cap registre rebut a 2018.**Rorqual comú***Baleanoptera physalus**Estatus:* Sedentari moderat*Mallorca:* Dos exemplars navegant cap el W, a prop de la costa de Sóller, el 28-VI, hi ha vídeo (Carlos Seguí / Mallorca Blue).*Eivissa:* Un grup d'almenys 4 exemplars, tres grans i un més petit, cap al N a prop des Freus, el 24-II (Diario de Ibiza).

Un grup de 2 o 3 exemplars apareixen entre la punta des Gat i es Raco de sa Talaia (Sant Joan) en aigües de l'illa a les 6:30 del matí, el 9-III, hi ha vídeo (Diario de Ibiza).

Dos exemplars a prop de l'illa de Tagomago el 26-III, hi ha vídeo (Toni Quintals / DI).

LLISTAT DELS COL·LABORADORS

CMAAP **Conselleria de Medi Ambient, Agricultura i Pesca** del Govern de les Illes BalearsRAMM **Red d'observació d'Aus i Mamífers Marins:***Portocolom:* Pere Vicens, Mabel Gutiérrez, Amaya Caperochipi, Elisa Miquel, Neus Matamalas, Jason Moss, Tomeu Rosselló, David Acosta, Eva García, Margalida Monserrat, Aina Medina, Rafa Beltrán, Tomeu Lladó, i Pau Massití. (3:00 hores, els dies 4-I, 3-II, 3-III, 7-IV, 5-V, 1-VI, 7-VII, 4-VIII, 1-IX, 6-X, 3-XI, 1-XII-2018).*Far de cap de cala Figuera:* Miguel McMinn, Biel Sevilla, i Toni Fontanet, (3:00 hores, els dies 13-I, 3-II, 10-III, 15-IV, 6-V, 2-VI, 7-VII, 4-VIII, 8-IX, 6-X, 3-XI, 8-XII-2018).*Port des Canonge i Cap Gros:* Mika Palmer, Xesca Riera, Pedro

Van der Knoop, Jaume García-Delgado, Daniel Hinckley, Patrick Moussa, Juanjo Bazán i Carlos López-Jurado. (3:00 hores, els dies 4-I, 3-II, 3-III, 7-IV, 5-V, 1-VI, 7-VII, 4-VIII, 1-IX, 6-X, 3-XI, 1-XII-2018).

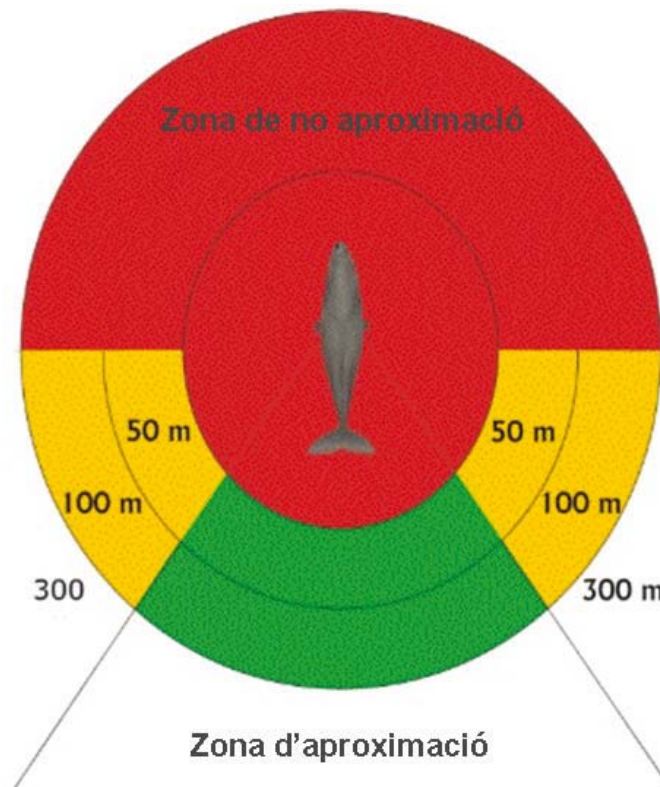
GORA

Grup d'Observadors de Rapinyaires d'Albercutx:

Parc Nacional de Cabrera (26-28.04.2018): Josep Manchado, Carlos López-Jurado, Mika Palmer, Juanjo Bazán, Daniel Hinckley, i Patrick Moussa.

ANNEX

Fig. 1 Distàncies que s'han de mantenir des d'una embarcació per fer un albirament de cetacis correctament segons el Reial Decret 1727/2007, de 21 de desembre.

50 metres - Límit d'aproximació als cetacis

100 metres - Límit d'aproximació quan hi ha cries

300 metres - Límit d'aproximació a dofins quan hi ha tres vaixells o més

500 metres - Límit d'aproximació a balenes quan hi ha tres vaixells o més